

ข้อความเบื้องต้น

ในการศึกษากระบวนการกฎหมายอาญา 2 ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง นั้น เป็นการศึกษาตามประมวลกฎหมายอาญาในภาค 1 คือ บทบัญญัติทั่วไป กล่าวคือ ศึกษาถึงเรื่องโทษ วิธีการเพื่อความพลอดคล้อง การเพิ่มโทษ ลดโทษ บทบัญญัติว่าด้วยอายุความ และบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดหลายโทษ ส่วนบทบัญญัติทั่วไปนอกจากที่กล่าวมานี้ เป็นเรื่องที่นักศึกษาได้ศึกษาตามหลักสูตรในวิชากฎหมายอาญา 1 มาแล้ว

เรื่องที่นักศึกษาจะศึกษา ตามหลักสูตรกฎหมายอาญา 2 นี้ หากดูตามบทบัญญัติของกฎหมาย จะเห็นว่านักศึกษาต้องศึกษาในมาตราต่างๆของประมวลกฎหมายอาญาดังนี้คือ มาตรา 12 ถึง มาตรา 16 มาตรา 18 ถึงมาตรา 58 มาตรา 95 ถึงมาตรา 106

การศึกษากฎหมายอาญา 2 นี้ นับว่าเป็นข้อยุ่งยากแก่นักศึกษามิใช่น้อย เพราะบทบัญญัติในมาตราต่าง ๆ มักจะเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ จำต้องใช้ความจำเข้าช่วยมากกว่าที่จะใช้ความเข้าใจตามปกติ กล่าวคือ ต้องจำเกณฑ์ต่าง ๆ และตัวเลขหรือปริมาณตัวเลขที่กำหนดไว้เกือบจะทุกเรื่อง และเหตุที่ต้องจดจำเป็นพิเศษก็จากต้องนำไปใช้ในการทำคำตอบข้อสอบประการหนึ่ง ต้องนำไปใช้ในการศึกษากฎหมายอาญาอื่น ๆ อีกประการหนึ่ง

ดังนั้น ในการศึกษากฎหมายอาญา 2 นี้ หากผู้ที่ศึกษา มิได้จดจำหลักเกณฑ์ให้แม่นยำ และทำความเข้าใจเป็นอย่างดี

1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง แบ่งการศึกษาประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๑๐๖) ออกเป็น ๒ ส่วน คือแบ่งเป็นกฎหมายอาญา ๑ และกฎหมายอาญา ๒.

แล้ว การสอบได้นั้นก็เป็นการยากที่จะสอบได้ เมื่อถึงคราวที่จะนำไปใช้ ก็ไม่อาจนำไปใช้ได้ดังที่ควรประสงค์

สิ่งที่ผู้ศึกษากฎหมายอาญา 2 จำต้องจำอยู่เสมออย่างหนึ่งก็คือ บทบัญญัติของมาตรา 17 และมาตรา 2 เป็นหลักที่นำไปใช้กับบรรดากฎหมายที่มีโทษทางอาญา กล่าวคือ ตามมาตรา 2 นั้น บุคคลจ้กรับโทษทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งถ้ากล่าวโดยย่อๆ ก็จะทำให้เข้าใจได้ว่า การศึกษาถึงเรื่องโทษตามหลักสูตรของกฎหมายอาญา 2 นี้ ต้องดูว่ากฎหมายบัญญัติว่าโทษในกฎหมายมีประการใดบ้าง (มาตรา 18) ส่วนหลักเกณฑ์ที่จะลงโทษนั้น เป็นเรื่องบทบัญญัติในภาคความผิด หรือองค์ประกอบความผิดของแต่ละฐานความผิด

ส่วนบทบัญญัติของมาตรา 17 ซึ่งบัญญัติว่า บทบัญญัติในภาค 1 แห่งประมวลกฎหมายนี้ให้ใช้ คับในกรณีความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น นั้น ทำให้ผู้ศึกษาต้องคำนึงไว้เสมอ เพราะกฎหมายอาญาหรือพระราชบัญญัติอื่นใดที่มีโทษทางอาญา หากมิได้บัญญัติหลักเกณฑ์ไว้เป็นการเฉพาะเจาะจงในเรื่องใดไว้แล้วก็นำหลักตามที่จะได้ศึกษาต่อไปนี้ไปใช้ทั้งสิ้น เช่น กรณีการริบทรัพย์สิ้นอายุความ การเพิ่มโทษ การลดโทษ การรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ เป็นต้น

การเรียบเรียงคำบรรยายที่นักศึกษาจะได้ศึกษาต่อไปนี้ ผู้บรรยายจะแบ่งเรื่องต่าง ๆ ที่ศึกษาออกเป็นภาคต่าง ๆ เพื่อ

ระดับแผนการ เรียงเรียง ดังนี้**ภาค 1 โทษ****ภาค 2 วิธีการ เพื่อความปลอดภัย****ภาค 3 วิธีการ เพิ่มโทษลดโทษและอายุความ****ภาค 4 ขกบัญญัติที่ไขแก่ความผิดโทษ****ภาค 5 ภาคผนวก (รวบรวมคำพิพากษากฎีกาที่****ผู้เรียงเรียง เห็นว่าสำคัญแก่การศึกษา)**

ภาค 1

โทษ

สภาพบังคับของกฎหมายที่ให้แก่ผู้กระทำผิดในทอาอาญา นั้น มีบัญญัติไว้ในมาตรา 18 อยู่ 5 ประการด้วยกันกล่าวคือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิ้น การบัญญัติถึงโทษดังกล่าวนี้ เป็นข้อชี้ให้เห็นว่าโทษหรือการบังคับทางอาญาแก่ผู้กระทำ ความผิดนั้นมีเพียง 5 ประการนี้เท่านั้น หากมีการบังคับหรือกระทำ ต่อผู้กระทำ ความผิดนอกเหนือไปจากที่ระบุไว้ 5 ประการในมาตรา 18 แล้วขอมไม่ใช้โทษทางอาญา เช่น การที่เจ้าพนักงานคุมตัว หรือซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งในข้อหาอันศาล ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 21 นั้น การควบคุมดังกล่าวมิใช่โทษ (คำพิพากษาฎีกาที่ 177/2508) เพราะการควบคุมตัวมิได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 18 หรือที่อื่น ใดว่าเป็นโทษทางอาญา หรือการที่ศาลอาศัยอำนาจตามมาตรา 75 ประกอบกับมาตรา 74 แห่งประมวลกฎหมายอาญาพิพากษาให้ส่งตัว จำเลยไปฝึกและรับการอบรมมิใช่โทษ แต่เป็นการสั่งใช้วิธีการที่ เบากว่าโทษ (คำพิพากษาฎีกาที่ 801/2513)

ดังนั้น การที่จะพิจารณาว่าสภาพบังคับใดเป็นโทษทางอาญาหรือไม่ จึงพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 18 นั้นเองว่าได้มี บัญญัติถึงสภาพบังคับนั้นไว้หรือไม่ และขอให้สังเกตไว้ด้วยว่าโทษที่ บัญญัติไว้ในมาตรา 18 นั้น เป็นโทษซึ่งเรียงลำดับจากโทษหนักที่ สุดไปหาโทษที่เบากที่สุดกล่าวคือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ

2 Williams, Glanville. Learning the Law. London : Stevens & Sons. 1978 p. 1

3 มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (๑) ประหารชีวิต (๒) จำคุก (๓) กักขัง (๔) ปรับ (๕) ริบทรัพย์สิ้น .

และริบทรัพย์สิ้น หากจำข้อโทษและลำดับความหนักเบาแห่งโทษไม่ได้แล้ว ก็อาจจะทำให้ไขว้เขวได้ เพราะโทษต่าง ๆ กว่าจะได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 18 ดังอ้างนี้ แต่เดิมนั้นมีมากด้วยกัน เช่น การเขียน มัดโยง ตบปาก จำชื้อคา มัดแขนใส่ตากแดด ซึ่งโทษโบราณเหล่านี้ได้สูญสิ้นไปแล้ว

เมื่อทราบว่าโทษหรือสภาพบังคับแก่ผู้กระทำผิดอาชญา มี 5 ประการดังกล่าวแล้ว จึงทำให้เข้าใจต่อไปได้อีกว่า นอกจากวิธีการทั้ง 5 ประการนั้นแล้ว ศาลไม่อาจที่จะกำหนดโทษอื่นใดตามใจนึกได้ เช่น จะให้เขียน หรือโขยจำเลย ดังนี้ หากอาจกระทำไม่ได้ เพราะมิใช่โทษ การรับโทษทางอาชญาอันเป็นการรับโทษที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายเท่านั้น (มาตรา 2 วรรคแรก)

วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

การกระทำผิดกฎหมายอาชญาอัน โดยลักษณะของการกระทำและผลของการกระทำ จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องกระทบกระเทือนต่อมหาชน เป็นภัยแก่การอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น เมื่อมีการกระทำผิดทางอาชญาเกิดขึ้น ผู้กระทำจึงต้องถูกบังคับหรือลงโทษในสภาพใดสภาพหนึ่ง และการลงโทษผู้กระทำผิดนี้เอง ย่อมทำให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น หรือเกิดผลหลาย ๆ อย่างได้พร้อมกัน อันอาจทำให้เห็นว่า การลงโทษผู้กระทำผิดอาชญาอัน ย่อมมีวัตถุประสงค์ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการลงโทษนั้น มีกล่าวกันไว้หลายแห่งหลายทฤษฎีซึ่งในที่นี้ ผู้บรรยายขอนามากล่าวรวม ๆ กันไว้คือ⁴

4 Halsbury's Laws of England, Comutive Supplement Ed by F.M.

Walter 3d ed. London : Butterworth, 1970, Vol. 10.

- 1 ลงโทษเพื่อเป็นการทดแทน
- 2 ลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่
- 3 ลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข
- 4 ลงโทษเพื่อตัดมิให้มีโอกาสไปกระทำผิดอีก

ในคำบรรยายนี้ขอละเว้นที่จะนำรายละเอียดของ
วัตถุประสงค์ในการลงโทษมากล่าวไว้ในที่นี้ เพราะเป็นเรื่องที่นัก
ศึกษาได้ศึกษามาจากการศึกษาวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย
ทั่วไปมาแล้ว
